

Міністерство освіти і науки України
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Анатолій Литвин

« 03 » 2021

ПРОГРАМА
вступних випробувань
з історії України
(на основі базової загальної середньої освіти)
для вступу до Олександрійського
педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта»

Розглянуто і схвалено
на засіданні циклової комісії
викладачів природничих
і соціально-економічних дисциплін
Протокол № 10 від 01.03 2021
Голова комісії Галина Столяр

ПРОГРАМА
вступних випробувань з історії України
база 9 класів

Метою вступних випробувань з історії України виявлення рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень учня освітньому стандарту.

Програму вступних випробувань з історії України складено з урахуванням цілей, вимог і змісту навчання історії в школі, які закладені в Державному стандарті освіти та *чинній програмі з історії України для 9-річної школи*. Вона охоплює зміст шкільного курсу історії України від найдавніших часів до початку ХХ століття.

Програма передбачає перевірку сформованих в учнів знань та загальнопредметних історичних умінь:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їхню послідовність та синхронність, вказувати історичні дати, періоди найважливіших подій і процесів, встановлювати хронологічну відповідність між явищами, процесами й подіями та періодами і епохами;

- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти, події, явища і процеси на карті;

- працювати з історичними документами різного змісту, встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, визначати основні ідеї, які він висвітлює, аналізувати зміст тексту;

- визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій, явищ і процесів минулого, характеризувати діяльність видатних історичних постатей; давати визначення історичних понять і термінів, пояснювати доречність їхнього вживання;

- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, описувати й розкривати їхнє значення в українській історико-культурній спадщині;

- пояснювати й аналізувати історичні факти, групувати (класифікувати) їх за вказаною ознакою, визначати причини та наслідки подій і явищ, встановлювати відповідність між окремими фактами й типовими загальними явищами;

- формулювати версії та оцінки історичного руху і розвитку, визначати найважливіші зміни і значення подій, що відбувалися в житті України й людства.

Програма має вигляд таблиці, яка складається з двох частин. У лівій – викладено зміст історичного матеріалу, в якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття й терміни. Це – мінімум, з якого випускники повинні мати певні знання та уявлення. Учень має розпізнавати історичні персоналії за портретними рисами (живописними портретами, фотографіями тощо), характеризувати діяльність особистості, оцінювати її вплив на хід історичних подій.

Учні мають знати визначення термінів і понять та оперувати ними, співвідносити з діяльністю певних історичних діячів, політичних сил, епохою тощо.

1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України. Поняття та терміни: «історія», «періодизація», «хронологія», «лінія часу», «історичні джерела», «археологія», «еволюція», «цивілізація»	Розпізнавати на картосхемі територіальні межі України. Характеризувати основні джерела історії України. Визначати основні періоди історії України

2. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Дати: IV – середина III тис. до н. е. – розселення племен трипільської культури на території України; VIII–VI ст. до н. е. – Велике грецька колонізація; IV–VI ст. – Велике переселення народів; V–VII ст. – Велике розселення слов'ян. Поняття та терміни: «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочовики», «курган»	Розпізнавати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Київ-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місцезоташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів. Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян. Визначати основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму; у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян для розвитку українських земель

3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля (Куявія). Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі. Архітектура (Десятинна церква, Софійський собор, Спасо-Преображенський собор). Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської Русі. Дати: 860 р. – похід Аскольда на Константинополь, укладення	Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII–IX ст., шлях «із варягів у греки», шлях полюддя, походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого; Київське, Чернігівське, Переяславське, Галицьке, Волинське князівства за доби роздробленості (XII ст.). Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Київської Русі; внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, його сина Мстислава; розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького і Волинського князівств.

першого відомого договору Русі з Візантією; 907, 911, 941, 943–944 рр. – походи князів на Константинополь; 882 р. – об'єднання північних (Славія) та південних руських (Куявія) земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії; 989 р. – заснування першої школи в Києві 1019–1054 рр. – князування Ярослава Мудрого в Києві. 1036 р. – розгром печенігів князем Ярославом Мудрим. 1056–1057 рр. – створення Остромирового Євангелія; 1097 р. – Любецький з'їзд (снем) князів; 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; початок правління Володимира Мономаха в Києві; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; створення «Слова о полку Ігоревім». Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій, лікар Аганіт. Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «Червенські міста», «політична роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис»	Пояснювати, у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської Русі. Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, етапи розвитку Київської Русі, наслідки походів князів, суть роздробленості

4. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА. МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князування Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської держави. Дати: 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1223 р. – битва на р. Калка; 1238–1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами; 1340 р. – припинення існування Галицько-Волинської держави. Персоналії: Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав. Поняття та терміни: «ярлик», «баскак»	Розпізнавати на картосхемі Галицько-Волинську державу за правління Романа Мстиславича та Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі. Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Данила Романовича, Лева Даниловича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. Пояснювати особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави Визначати передумови та історичне значення утворення, наслідки Галицько-Волинської держави, монгольської навали.

5. ЛИТОВСЬКО-РУСЬКА ДЕРЖАВА. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства. Характеризувати політичне становище

князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти. Дати: 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 1410 р. – Грюнвальдська битва; 1449 р. – утворення Кримського ханства; 1471 р. – остаточна ліквідація Київського князівства; 1478 р. – визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. – битва під Оршею. Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич, брати Коріатовичі. Поняття та терміни: «шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «Дике поле», «козак», «Шипинська земля»	українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури. Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва, наслідки татарських набігів Пояснювати особливості перебування українських земель у складі інших держав

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVI СТ.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х років. (К. Косинського та С. Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. Дати: 1556–1561 рр. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1586 р. – утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви. Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров. Поняття та терміни: «воєводство», «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клеїноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література»	Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, райони охоплені козацькими повстаннями 1590-х років. Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств. Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань

7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ПЕРША ПОЛОВИНА XVII СТ.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі

церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії. Козацькі повстання 1620–1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...» Дати: 1618 р. – похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву; 1621 р. – Хотинська битва; 1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу», утворення Києво-Могилянської колегії; 1637–1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуни. Персоналії: Марко Жмайло, Тарас Трясило, Іван Сулима, Петро Конашевич-Сагайдачний, Михайло Дорошенко, Йов Борецький, Михайло Рогоза, Петро Могила, Іван Вишенський. Поняття та терміни: «панщина», «фільварки», «Золотий спокій»	Посполитої на українських землях. Напрямки походів козаків. Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков. Визначати наслідки «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 1620–1630-х рр.

8. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ПРОВОДОМ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО СЕРЕДИНИ XVII СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. – Зборівська битва. Зборівський договір; 1651 р. – Берестецька битва. Білоцерківський договір; 1652 р. – Батозька битва; 1653 р. – битва під Жванцем; 1654 р. – Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. – московсько-польське Віленське перемир'я. Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький. Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення»	Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни. Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р. Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Пояснювати, у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50-х – у 80-ті рр. XVII СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-	Розпізнавати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі. Характеризувати зовнішню та внутрішню

<i>територіальний устрій Слобідської України.</i> Дати: 1658 р. – Гадяцький договір; 1659 р. – Конотопська битва; 1667 р. – Андрусівське перемир'я; 1669 р. – Корсунська угода, визнання Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681 р. – Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. – «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою. Персоналії: Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович. Поняття та терміни: «Руїна», «Великий згін»	<i>політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя.</i> Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини

10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII – у першій половині XVIII ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Повстання під проводом С. Палія (1702–1704 рр.). Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія Дати 1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина 1709 р. – зруйнування російськими військами Чортомлицької Січі; Полтавська битва; 1710 р. – Конституція Пилипа Орлика; 1713 р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі. Персоналії: Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи»	Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, територію, охоплену повстанням С. Палія, події Північної війни на території України. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика. Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель

11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманування К. Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Заселення Південної України. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти. Дати: 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина;	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768–1774, 1787–1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною. Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо

1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780–1782 рр. – ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; 1783 р. – закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. Персоналії: Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Олекса Довбуш, Максим Залізняк, Іван Гонта, Григорій Сковорода, Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Степан Ковнір, Іван Григорович-Барський. Поняття та терміни: «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліїщина»	західноукраїнських земель. Визначати причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії. Пояснювати значення Запорозької Січі та Гетьманщини в історії України

12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївського братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Дати: 1798 р. – видання «Енеїди» І. Котляревського; 1828 р. – ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку; 1830–1831 рр. – польське визвольне повстання; 1840 р. – перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка; 1846–1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Персоналії: Йосип Гладкий, Микола Гулак, Іван Котляревський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк. Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи»	Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько-турецьких війн (1806–1812, 1828–1829 рр.). Характеризувати політику Російської імперії щодо України економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, Визначати причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства

13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848–1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848–1851 рр.). Перший досвід парламентської діяльності. Дати: 1816 рр. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників 1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»;	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії. Характеризувати перебіг українського національного руху під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення. Визначати наслідки, значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях

1848 р. – скасування панщини в Галичині; видання першої україномовної газети «Зоря Галицька». Персоналії: Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Василь Подолинський, Лук'ян Кобилиця. Поняття та терміни: «будителі», «революція», «Весна народів»	

14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених. Дати: 1805 р. – відкриття університету в Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві. 1839 р. – ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі. Персоналії: Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Остроградський, Василь Каразін. Поняття та терміни: «романтизм», «класицизм»	Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.

15. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Події Кримської війни 1853–1856 рр. на українських землях. Реформи 1860–1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Журнал «Основа». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873–1876 рр.). Братство тарасівців. Дати: 19 лютого 1861 рр. – царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 рр. – Валуєвський циркуляр; 1863–1864 рр. – польське національно-визвольне повстання; 1876 р. – Емський указ. Персоналії: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський. Поняття та терміни: «Київська козаччина», «земства», «громадівський рух», «народники»	Розпізнавати на картосхемі події Кримської війни на українських землях. Характеризувати основний зміст реформ 1860–1870-х рр., та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців. Визначати наслідки Кримської війни для України, реформ 1860–70-х рр., Валуєвського циркуляру та Емського указу

16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова	Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі

еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. – Наукове товариство ім. Т. Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії; 1899 р. – створення Української Національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії. Персоналії: Іван Франко, Юліан Бачинський, Василь Нагірний. Поняття та терміни: «трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «радикали», «нова ера»	населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині. Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини XIX ст.

17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
Факти: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету; 1875 р. – відкриття Чернівецького університету. Персоналії: Сергій Васильківський, Семен Гулак-Артемівський, Данило Заболотний, Марія Заньковецька, Ілля Мечников, Агатангел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Леонтович, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко. Поняття та терміни: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм»	Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини XIX – початку XX ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури. Визначати умови розвитку культури в другій половині XIX – на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців

18. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В 1900-1914 РР.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного гніту в 1907–1914 рр. Земельна реформа П.Століпін та її вплив на Україну. Дати: 1900 р. – створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України;	Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905–1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення Століпінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. Визначати основні тенденції політичного, соціально-економічного розвитку українських

1908 р. – створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1911–1913 рр. – «справа Бейліса». Персоналії: Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг. Поняття та терміни: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк»	земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907–1914 рр.

19. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У 1900-1914 РР.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. Дати: 1900 р. – обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви; 1907 р. – впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків. Персоналії: Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський Поняття та терміни: «Народне віче»	Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». Визначати причини активізації політичного руху на початку XX ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя